

اعتباریابی مقیاس مقابله با موقعیت‌های استرس‌زای اندلر و پارکر Validation of *Ender & Parker* coping scale of stressful situations

تاریخ پذیرش: ۸۸/۱۰/۷

تاریخ دریافت: ۸۷/۸/۲۸

Ghoreyshi Rad F. *PhD*✉

فخرالسادات قریشی‌راد✉

Abstract

Introduction: The present study was carried out aiming at finding the validity and reliability of *Ender & Parker* coping inventory.

Method: The research sample consisted of 410 students of different high schools of Tabriz, studying in first grade, that were selected by multistage cluster sampling. They were evaluated by administering CISS, and Billings and Moos coping Inventories. To obtain the structural validity, the confirmatory factor analysis and Principal component analysis (PCA) were used. Also, Test-retest, half splitting, and Cronbach's alpha coefficient were used to investigate reliability.

Results: The obtained components explained the 58% of total variance.

Conclusion: The number of extracted final factors gives the main agreed factors of *Ender & Parker* which corresponds with the factor analysis results of present study and reveals that this scale has appropriate validity. Also, there are correlation and correspondence between scale factors. Instrument and its subscales have acceptable validity and reliability.

Keywords: Coping Inventory, Validity, Reliability, Factor Structure

چکیده

مقدمه: پژوهش حاضر با هدف بررسی روایی و اعتباریابی مقیاس مقابله با بحران اندلر و پارکر انجام شد.

روش: نمونه آماری پژوهش ۴۱۰ دانش‌آموز سال اول دبیرستان‌های مختلف شهر تبریز بودند که به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند. نمونه‌ها با اجرای مقیاس مقابله با بحران اندلر و پارکر و پرسش‌نامه شیوه‌های مقابله بیلینگز و موس مورد ارزیابی قرار گرفتند. برای بررسی روایی سازه، روش تحلیل عاملی اکتشافی و تجزیه به مؤلفه‌های اصلی مورد استفاده قرار گرفت و برای محاسبه اعتبار از روش بازآزمایی، دو نیمه‌سازی و آلفای کرونباخ استفاده شد.

یافته‌ها: مؤلفه‌های به‌دست‌آمده ۵۸٪ کل واریانس را تبیین کردند.

نتیجه‌گیری: تعداد عامل‌های استخراج‌شده نهایی، عوامل اصلی مورد توافق اندلر و پارکر را به دست می‌دهد که با نتایج تحلیل عاملی پژوهش حاضر تا حد بسیار بالایی هماهنگی دارد و نشان می‌دهد که این مقیاس از روایی مناسبی برخوردار است. بین عوامل مقیاس نیز هماهنگی و همبستگی وجود دارد. ابزار و مقیاس‌های فرعی آن از اعتبار و روایی قابل‌قبول برخوردار است.

کلیدواژه‌ها: مقیاس مقابله با بحران، روایی، اعتبار، ساختار عاملی

✉ **Corresponding Author:** Department of Psychology, Faculty of Psychology & Educational Sciences, Azarbayjan University of Tarbiat Moallem, Tabriz, Iran
Email: fari_rad@yahoo.fr

✉ گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه تربیت‌معلم آذربایجان، تبریز، ایران

تنیدگی روانی و بحران‌های روزمره از جمله تهدیدهای بهداشت جسمانی و روانی است. واقعیت این است که تنیدگی در زندگی روزمره امری اجتناب‌ناپذیر است. ولی مهم آن است که چگونه انسان با این بحران‌ها کنار آید؟ مطالعه پاسخ انسان در موقعیت‌های فشارزا، زمینه‌ساز بوجود آمدن ادبیات مربوط به آن بوده است. برخی از این مطالعات مانند مکانیزم‌های دفاعی ناهوشیار (DM)، مربوط به قرن ۱۹ و روان‌تحلیل‌گری است [۱].

[۲]. از اوایل دهه ۱۹۷۰، بسیاری از محققان به مطالعه پاسخ‌های هوشیار در شرایط تنیدگی‌زای بیرونی که افراد در برابر موقعیت‌های منفی و آشفته از خود نشان می‌دهند، علاقمند شدند [۳، ۴، ۵، ۶].

رویکردهای مختلفی به مقابله در ادبیات روان‌شناختی مشاهده شده است. نخستین تحقیقات بر روی نقش فرآیند شناختی- رفتاری توسط لازاروس به‌عنوان تعدیل‌کننده اثرات تنیدگی معرفی شد که تعمیم آن مکانیزم‌های دفاعی را نیز شامل می‌شد [۴]. پاسخ به یک رویداد، به نتیجه فرآیند ارزیابی منابع شخصیتی (توانمندی‌های فرد در حل مسایل، اخلاقیات، و حمایت اجتماعی)، ارتباط متقابل فرد و محیط، تجربیات شناختی و متغیرهای اجتماعی و فرهنگی بستگی دارد [۵]. مدل بیلینگز و موس، به مقابله مبتنی بر شناخت و رفتار که با ارزیابی رویداد تنیدگی‌زا برای دستیابی به تعدیل تنیدگی هیجانی همراه است، تاکید دارد [۳]. تحقیقات در مورد تنیدگی در زمینه روان‌شناسی شناختی- رفتاری، راهبردهای مقابله را به منزله سازگاری روانی قلمداد می‌کنند [۶، ۷، ۸]. انتخاب راه‌های مقابله مناسب در برابر فشارهای روانی، می‌تواند از تاثیر تنیدگی بر سلامت روانی فرد بکاهد و به سازگاری روانی منجر شود. از طرفی، در نظریه مکانیزم‌های دفاعی با نحوه مقابله به‌عنوان خصوصیت شخصیتی برخورد شده است [۹]؛ درحالی‌که، فولکمن و لازاروس آن را برای پیش‌بینی کیفیت مقابله فردی ناکافی تلقی می‌کنند. بنابراین، به دلیل نقش دایما در حال تغییر مقابله، بهتر است نه تنها آنچه که فرد "هست" بلکه به آنچه که انجام می‌دهد توجه شود. طبیعت چند بعدی مقابله ایجاب می‌کند، که از آن برداشت‌های متفاوتی ارایه شود؛ و گاهی به‌عنوان منبع شخصیتی و گاهی به‌عنوان پاسخ، به آن توجه شود. با توجه به این نظریه، تنیدگی در تعامل فرد و محیط قرار دارد نه در رویداد و درون فرد، و در مواردی به‌کار گرفته می‌شود که پاسخ‌های عادی، ناکافی باشد [۴، ۵، ۱۰، ۱۱].

مقابله با بحران عبارت است از تلاش‌های فکری و رفتاری مستمر که برای برآوردن نیازهای خاص درونی یا بیرونی فرد به‌کار می‌رود و ممکن است مطابق یا بیشتر از منابع فرد باشد. مقابله با بحران شامل سه بخش عمده (۱) شناخت و درک

موقعیت‌های سخت، ارزیابی و سازماندهی مجدد، (۲) رفتار مناسب با اقدام به از بین بردن موانع و (۳) جلوگیری از هیجان‌ات شدید است [۱۲].

در تحقیقات مختلف، تفاوت‌هایی در رابطه با انتخاب رویکردهای مقابله، در برابر موقعیت‌های تنیدگی‌زا در بین دختران و پسران گزارش شده است؛ دختران بیشتر از راهبردهای هیجان‌مدار استفاده می‌کنند [۱۳، ۱۴، ۱۵]. تفاوت عمده جنسیتی، مربوط به استفاده از منابع اجتماعی است، چرا که دختران نظر و کمک دیگران را بیشتر جستجو می‌کنند، نسبت به پسران صمیمیت بیشتری در ارتباط با دیگران دارند و نوع مشکل در این زمینه تأثیری ندارد [۱۶]. تحقیقات دیگر، به استفاده از راهبردهای مساله‌مدار برای پسران و هیجان‌مدار برای دختران اشاره دارند [۱۲]. کمپاس [۱۷]، قریشی‌راد [۱۵]، افراسیابی و اکبرزاده [۱۸] و بری و پتری [۱۹] نشان داده‌اند که دختران بیشتر، از استراتژی‌های متمرکز بر هیجان و اجتناب استفاده می‌کنند، از کمک اطرافیان سود می‌برند، از موقعیت‌های مشکل‌ساز دوری می‌کنند و از راهبردهای خودمختار بیشتر از پسران استفاده می‌کنند.

برای ارزیابی نحوه رویارویی با موقعیت‌های تنیدگی‌زا، مقیاس‌های متعددی براساس نظریه‌ها و اصول روان‌سنجی ساخته شده که هر کدام نقاط ضعف و قوت خاص خود را دارد و زیر گونه‌های متفاوتی را می‌سنجند. برخی از این ابزارهای خودسنجی، مقیاس مقابله نوجوانان فردانبرگ و لوئیس [۱۴]، مقیاس مقابله تولوز و همکاران [۲۰] و پرسش‌نامه مقابله در موقعیت زریق کرانک [۲۱] هستند. مقیاس مقابله با بیماری نیز توسط نامیر و همکاران تدوین شده است [۲۲]. محققان اولیه، دو رویکرد اختصاصی مقابله از جمله مقابله مساله‌مدار یا تفکرمدار (TC) و هیجان‌مدار (EC) را متمایز نموده و پرسش‌نامه مقابله ۶۵ سؤالی فولکمن و لازاروس را برای سنجش این رفتارها ابداع نمودند [۴]. بیلینگز و موس، مقیاس ۱۹ سؤالی را که سه راهبرد مقابله‌ای شناختی، رفتاری و اجتنابی (AC) را می‌سنجد تدوین نمودند [۳]. مقیاس ۴۸ سؤالی چند بعدی مقابله با تنیدگی/اندلر و پارکر ضمن تازگی راهبردهای مختلف مقابله، از جمله مقابله مساله‌مدار، هیجان‌مدار و اجتنابی، دو زیرمقیاس فرعی آشفستگی (D) یا فکرکردن به چیزی خوشایند و روی‌آوردن به اجتماع (SD) را نیز می‌سنجد [۲۳].

مقابله مساله‌مدار، عملکردهای مستقیم شناختی فرد است که به‌منظور تغییر و اصلاح شرایط تهدیدکننده محیطی انجام می‌گیرد و در موقعیت‌هایی بروز می‌کند که برای فرد قابل کنترل یا قابل تغییر باشد. برخی از روش‌های عملی در راهبرد مساله‌مدار، استفاده از تجربیات گذشته، واقع‌بینی، جمع‌آوری اطلاعات بیشتر برای حل مشکل، مشورت و توجه به نقاط مثبت مساله هستند.

مساله‌مدار (۱۶ ماده)، هیجان‌مدار (۱۶ ماده) و اجتنابی (۱۶ ماده) که از مکانیزم‌های اجتناب و دوری از مساله هستند را در بر می‌گیرد. مقیاس‌های فرعی مقابله اجتنابی، سردرگمی یا فکر کردن به مسایل خوشایند (۸ ماده) و روی آوردن به اجتماع (۵ ماده) است. این مقیاس به‌صورت گروهی و بدون محدودیت زمانی اجرا می‌شود. در نمونه اصلی مقیاس مقابله با بحران/ندلر و پارکر، ضریب همسانی درونی کل ۰/۹۲ گزارش شده است. این ضریب برای سه مقیاس اصلی آن در مقابله مساله‌مدار برای پسران و دختران به‌ترتیب ۰/۹۰ و ۰/۹۲، مقابله هیجان‌مدار به‌ترتیب ۰/۸۵ و ۰/۸۲، برای مقابله اجتنابی به‌ترتیب ۰/۸۲ و ۰/۸۵ و برای دو مقیاس فرعی سردرگمی و روی آوردن به اجتماع به‌ترتیب ۰/۷۷ و ۰/۸۰ گزارش شده است [۲۳، ۲۴]. مطالعه رافسون و همکاران [۲۵] روایی و اعتبار ساختاری این مقیاس را در ایسلند از طریق تحلیل عاملی و رابطه آن در مقایسه با مقیاس‌های مشابه تایید نمود و فروکاوا و همکاران [۲۶] روایی و اعتبار آن را در جمعیت دانشجویی ژاپنی و ایالات متحده مورد تایید قرار دادند. ندلر و همکاران [۲۷] نیز روایی و اعتبار آن برای هر دو مقیاس بزرگسالان و نوجوانان را در سطح بسیار بالا گزارش نمودند که قابل استفاده برای بزرگسالان، دانشجویان، نوجوانان و بیماران روانی است. سؤالات مقیاس به‌صورت طیف پنج‌درجه‌ای لیکرت است و به‌ترتیب به انتخاب‌های "نه هرگز" تا "خیلی زیاد" نمرات ۱ تا ۵ تعلق می‌گیرد. آزمودنی با انتخاب فقط یک گزینه در هر گویه که برای خود مناسب می‌داند، نوع عکس‌العمل خود را در شرایط سخت و تنیدگی‌زا مشخص می‌کند. هر آزمودنی که در هر یک از سبک‌های مقابله نمره بالاتری کسب کند آن شیوه مقابله را بیشتر به کار می‌گیرد. اجرای مقیاس بزرگسالان و نوجوانان مشابه است. نمرات حداقل و حداکثر هر سه شیوه مقابله به ترتیب برابر ۱۶ و ۸۰ و برای ۸ ماده زیرمجموعه رویکرد اجتنابی از ۸ تا ۴۰ و ۵ ماده روی آوردن به اجتماع از ۵ تا ۲۵ است.

پرسش‌نامه شیوه‌های مقابله بیلینگر و موس [۳]: سه راهبرد مقابله‌ای شناختی یا مساله‌مدار، رفتاری یا هیجان‌مدار و اجتنابی را می‌سنجد. پاسخ‌ها به‌صورت طیف پنج‌درجه‌ای لیکرت از "هرگز" تا "همیشه" تنظیم شده است. دامنه نمره آزمودنی در این پرسش‌نامه صفر تا ۵۷ است. اگزالد [۲۸]: ضریب اعتبار بازآزمایی کل پرسش‌نامه را ۰/۷۱ و پورشهباز [۲۲]: ضریب اعتبار بازآزمایی کل پرسش‌نامه را ۰/۷۳، مقابله مساله‌مدار را ۰/۸۳، مقابله هیجان‌مدار را ۰/۷۷ و مقابله اجتنابی را ۰/۶۰ به‌دست آورده است. دهقانی ضریب آلفای کرونباخ این پرسش‌نامه را ۰/۹۰ به‌دست آورده است. برای بررسی روایی مقیاس مقابله با بحران از روش تحلیل عاملی اکتشافی به روش تجزیه به مولفه‌های اصلی، برای

روش مقابله هیجان‌مدار در موقعیت‌هایی دیده می‌شود که فرد احساس کند موقعیت غیرقابل کنترل است. برخی از این روش‌ها، دل‌مشغولی، خیال‌بافی، خشمگین شدن، گریه کردن، احساس تنهایی، افسردگی و سایر فعالیت‌های آگاهانه است. ندلر و پارکر علاوه بر راهبردهای فوق‌الذکر، راهبرد اجتنابی که از مکانیزم‌های اجتناب و دوری از مساله است را نیز مطرح نموده‌اند. مقابله جستجوی حمایت اجتماعی یا روی آوردن به سرگرمی‌های اجتماعی، راهبرد غیرمعمول دیگری است که از شخصیت‌های اجتنابی سر می‌زند [۲۳، ۲۴]. از یک سو توجه روزافزون به نقش تنیدگی و اثرات آن در بهداشت روانی و اهمیت رفتارهای مقابله‌ای در سلامت روانی و از سوی دیگر، لزوم دستیابی به ابزاری مناسب و جدید برای سنجش رفتارهای مقابله‌ای که رفتارهای آزمودنی را در مدت زمان کمتری بسنجد لزوم اجرای این طرح بود. پژوهش حاضر با هدف معرفی، تعیین اعتبار و روایی مقیاس ۴۸ سؤالی چندبعدی مقابله با بحران/ندلر و پارکر، در نمونه نوجوانان ایرانی و نیز پاسخ‌گویی به این سؤال پژوهشی که آیا روش‌های مقابله در بین دختران و پسران نوجوان ایرانی تفاوت دارد، انجام شد.

روش

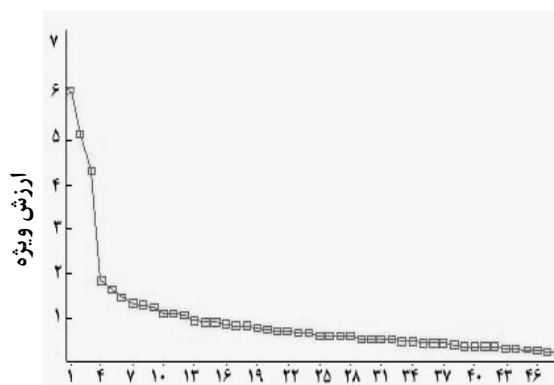
جامعه آماری این پژوهش، دانش‌آموزان دختر و پسر ۱۵ و ۱۶ ساله مشغول به تحصیل در دبیرستان‌های شهر تبریز در سال تحصیلی ۱۳۸۷-۸۶ بودند. دلیل انتخاب این مقطع به‌عنوان جامعه آماری نقش کلیدی این سن در رویارویی با تنیدگی، تحول نوجوانی و برنامه‌ریزی برای آینده بود که نوجوان را ملزم به تفکر به خود، محیط، موفقیت تحصیلی، انتخاب رشته و شغل می‌نماید که همگی نیازمند مقابله با رویدادهای تنیدگی‌زا هستند. برای انتخاب آزمودنی‌ها از روش نمونه‌گیری تصادفی چندمرحله‌ای استفاده شد. برای این منظور چهار ناحیه آموزش و پرورش و از هر کدام دو مدرسه متوسطه (یک دبیرستان دخترانه و یک دبیرستان پسرانه) انتخاب و سپس از هر کدام از مدارس منتخب، دانش‌آموزان دو کلاس به‌صورت تصادفی ۴۱۰ نفر به‌عنوان آزمودنی مقیاس را تکمیل نمودند. زمان پاسخ‌گویی به پرسش‌نامه حداکثر ۱۰ دقیقه بود. به‌منظور بررسی روایی همزمان، یک نمونه ۷۸ نفری از کل نمونه تحقیق که به‌طور تصادفی انتخاب شده بودند، همزمان به سؤالات دو پرسش‌نامه پاسخ دادند.

مقیاس چندبعدی مقابله با بحران/ندلر و پارکر [۲۴]: ابزار خودسنجی است که به‌آسانی در گروه‌های بالینی و غیربالینی مورد استفاده قرار می‌گیرد. این مقیاس دارای ۴۸ ماده و شامل فرم بزرگسالان و نوجوانان است و در مجموع سه راهبرد مقابله

محاسبه اعتبار از روش بازآزمایی، دو نیمه‌سازی و آلفای کرونباخ و برای مقایسه نمرات گروه مونث و مذکر از آزمون T مستقل استفاده شد.

یافته‌ها

۵۰٪ نمونه‌ها دختر و میانگین سن کل دانش‌آموزان ۱۵/۶۱±۲/۴۵، دانش‌آموزان دختر ۱۵/۵۹±۲/۱۸ و دانش‌آموزان پسر ۱۵/۶۳±۲/۷۵ سال بود. قبل از استفاده از روش تحلیل عاملی از بالابودن ضرایب همبستگی نمرات بین سؤالات مقیاس اطمینان حاصل شد. با توجه به بالابودن ضریب همبستگی بین سؤالات مقیاس که براساس آزمون KMO ۰/۸۲ و براساس آزمون کروییت بارتلت ۱۸۰۸/۵۹ به دست آمد، انجام تحلیل عاملی قابل توجیه بود (سطح معنی‌داری ۰/۰۱؛ درجه آزادی ۱۷۱).

نمودار ۱) نمودار اسکری کتل مؤلفه‌های استخراجی مقیاس مقابله با بحران

با تحلیل عاملی به روش مؤلفه‌های اصلی و با استفاده از چرخش واریماکس روی پاسخ‌های اعضای نمونه و پس از حذف مقیاس‌های ناقص، در نهایت داده‌های ۳۸۴ نفر در تحلیل عاملی وارد شدند (ماده‌هایی به‌عنوان ملاک انتخاب عوامل استفاده شد که وزن عاملی ۰/۳۶ یا بالاتر داشتند). در کل دوازده عامل ارزش ویژه بالاتر از یک داشتند (۱۲/۷۳، ۱۰/۶۵، ۸/۹۴، ۳/۸۸، ۳/۴۹، ۳/۰۴، ۲/۷۹، ۲/۷۰، ۲/۶۵، ۲/۳۳، ۲/۲۸، ۲/۱۸). رسم نمودار ارزش‌های ویژه (نمودار اسکری) و الگوهای وزن‌های عاملی، چهار عامل اصلی را پیشنهاد نمود (نمودار ۱). این عامل‌ها ابقا شده و آنگاه در معرض چرخش متعامد واریماکس قرار گرفتند.

این عامل‌ها روی هم ۵۸٪ از واریانس کل مقیاس را تبیین کردند. در جدول ۱، بارهای عاملی هر کدام از سؤالات مقیاس مقابله با تنیدگی روی چهار عامل استخراج‌شده پس از چرخش نشان داده شده است. با توجه به اینکه ماده‌های ۳۵، ۳۳، ۲۰، ۱۶ و ۳۳ به‌جز عامل‌های اصلی، در عامل‌هایی قرار داشتند که از نظر محتوایی با آنها مطابقت نداشتند، این ماده‌های دارای واریانس مشترک از عامل‌های غیرمرتبط حذف شدند.

عامل جنسیت در استفاده از شیوه‌های مقابله تأثیرگذار بود (جدول ۲). بین گروه‌های دختران و پسران تفاوت معنی‌داری در استفاده از شیوه مقابله‌ای هیجان‌مدار مشاهده شد. در رویکردهای متمرکز بر مساله، اجتنابی و زیرمجموعه‌های فرعی آن، تفاوت معنی‌دار نبود. نتایج تحلیل روابی همزمان، از اجرای مقیاس بیلینگتر و موس و مقابله با بحران/اندلر و پارکر، ضریب همبستگی ۰/۶۲ برای مقیاس مساله‌مدار و ۰/۴۰ برای هیجان‌مدار (p=۰/۰۰۰۱) را نشان داد. اما بین سؤالات دو مقیاس در راهبردهای اجتنابی همبستگی معنی‌داری به دست نیامد.

به‌منظور بررسی اعتبار مقیاس چندبعدی مقابله با تنیدگی/اندلر و پارکر از سه روش بازآزمایی، تنصیفی و هم‌سانی درونی استفاده شد. برای تعیین اعتبار بازآزمایی مقیاس، تعداد ۶۹ نفر به‌صورت نمونه‌گیری داوطلب از نمونه آماری انتخاب و سپس در فاصله ۴۵ روز دوباره آزمایش شدند. ضریب اعتبار کل مقیاس ۰/۸۳ و برای خرده‌مقیاس‌های مساله‌مدار، اجتنابی، آشفتگی و هیجان‌مدار به ترتیب ۰/۸۵، ۰/۸۳، ۰/۶۸ و ۰/۵۵ بود (p<۰/۰۱).

به‌منظور تعیین اعتبار تنصیفی مقیاس چندبعدی مقابله با بحران/اندلر و پارکر، از داده‌های کل نمونه استفاده شد. بدین‌منظور سؤالات به دو قسمت زوج و فرد تقسیم و نمره آزمودنی‌ها در هر قسمت محاسبه شد. سپس، ضریب همبستگی بین دو قسمت براساس ضریب همبستگی تصحیح‌شده اسپیرمن براون محاسبه گردید. این ضریب برای کل مقیاس ۰/۸۴ و برای خرده‌مقیاس‌های مساله‌مدار، هیجان‌مدار، اجتنابی و روی آوردن به اجتماع به ترتیب ۰/۸۴، ۰/۸۲، ۰/۷۰ و ۰/۵۳ به دست آمد (p<۰/۰۱).

جدول ۲) شیوه‌های مقابله در بین گروه دختران و پسران				
گروه ←	مقدار T	مقدار	سطح معنی‌داری	گروه ←
پسران	۵۹/۶۶	۵۸/۱۸	۰/۵۲	مساله‌مدار
دختران	۴۷/۳۲	۴۵/۳۳	۰/۲۱	اجتنابی
پسران	۵۱/۷۸	۵۶/۸۴	-۲/۹۷	هیجان‌مدار
دختران	۲۱/۹۲	۲۱/۲۷	۰/۷۱	آشفتگی
پسران	۱۵/۴۴	۱۴/۴۶	۱/۳۵	گرایش به اجتماع
دختران	۰/۱۷			

برای سنجش اعتبار درونی مقیاس چندبعدی مقابله با بحران/اندلر و پارکر از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد. در این‌جا نیز داده‌های کل نمونه وارد تحلیل شدند. براساس نتایج، ضریب آلفا برای کل مقیاس ۰/۸۳ و برای خرده‌مقیاس‌های مساله‌مدار، هیجان‌مدار، اجتنابی، آشفتگی و روی آوردن به اجتماع به ترتیب ۰/۸۶، ۰/۸۱، ۰/۷۹، ۰/۶۸ و ۰/۶۹ (p<۰/۰۱) محاسبه شد.

جدول ۱) ماتریس وزن‌های عاملی مربوط به هر یک از ماده‌های مقیاس چندبعدی مقابله با بحران پس از چرخش

عامل	ماده‌ها	وزن‌های عاملی
رویارویی مساله مدار	۴۷- برای تسلط به کارهایم سامان می‌دهم.	۰/۶۹
	۴۲- کوشش بیشتری می‌نمایم تا کارها انجام شود.	۰/۶۸
	۳۶- قبل از واکنش نشان دادن مسأله را تجزیه و تحلیل می‌نمایم.	۰/۶۶
	۲۶- بلافاصله اقدام به عمل اصلاحگرانه می‌زنم.	۰/۶۱
	۲۷- راجع به آنچه اتفاق افتاده فکر نموده از اشتباهاتم پند می‌گیرم.	۰/۶۰
	۴۶- از موقعیت استفاده می‌کنم تا ثابت نمایم می‌توانم از عهده آن برایم.	۰/۶۰
	۴۱- به موقعیت مسلط می‌شوم.	۰/۵۹
	۴۳- برای حل مسأله به چندین راه حل مختلف می‌رسم.	۰/۵۹
	۳۹- الویتهایم را با آن منطبق می‌سازم.	۰/۵۸
	۱۰- اولویتهایم را معین می‌کنم.	۰/۵۷
رویارویی هیجان مدار	۲۴- سعی می‌کنم موقعیت را درک کنم.	۰/۵۵
	۶- کاری را که فکر می‌کنم بهترین است انجام می‌دهم.	۰/۴۹
	۲- روی مساله متمرکز شده تا ببینم چگونه آن را حل نمایم. با دقت در مورد مساله فکرمی‌کنم.	۰/۴۷
	۲۱- برای خودم یک دوره کاری را معین نموده و آن را دنبال می‌کنم.	۰/۴۶
	۳۵- با کسی که نظرش برایم ارزش دارد صحبت می‌کنم.	۰/۴۵
	۱۵- دچار تنش زیادی می‌شوم.	۰/۴۲
	۱- وقتم را به نحو بهتری تنظیم می‌نمایم.	۰/۴۱
	۱۴- دچار تنش زیادی می‌شوم.	۰/۷۳
	۳۰- در مورد آنچه قرار است انجام دهم نگران می‌شوم.	۰/۶۵
	۱۹- خیلی ناامید می‌شوم.	۰/۶۴
رویارویی هیجان مدار	۲۲- خودم را به خاطر ندانم کاری سرزنش می‌کنم.	۰/۶۴
	۸- خودم را به خاطر قرار گرفتن در چنین موقعیتی سرزنش می‌کنم.	۰/۶۲
	۲۵- «خشکم می‌زند» و نمی‌دانم چه کار کنم.	۰/۶۱
	۱۳- مضطرب می‌شوم مبادا نتوانم با مسأله کنار بیایم یا مقابله نمایم.	۰/۵۹
	۲۸- آرزو می‌کنم می‌توانستم آنچه را که اتفاق افتاده یا احساس خود را عوض نمایم.	۰/۵۸
	۱۷- از اینکه در مورد این موقعیت بیش از حد هیجانی بوده‌ام خودم را سرزنش می‌کنم.	۰/۵۶
	۳۸- عصبانی می‌شوم.	۰/۴۸
	۷- با دردهای کلی و جزئی مشغول می‌شوم.	۰/۴۷
	۳۱- با شخص بخصوصی وقتم را می‌گذرانم.	۰/۷۳
	۲۹- به ملاقات دوستی می‌روم.	۰/۷۰
رویارویی اجتنابی	۴۰- به سینما می‌روم.	۰/۶۴
	۱۸- برای صرف غذا یا یک خوراکی بیرون می‌روم.	۰/۶۱
	۳۷- به یک دوست تلفن می‌کنم.	۰/۶۰
	۲۳- به مهمانی می‌روم.	۰/۵۶
	۱۲- با یک غذای دلخواه یا خوراکی به خودم پاداش می‌دهم.	۰/۴۵
	۳۲- به پیاده‌روی می‌روم.	۰/۴۰
	۴- سعی می‌کنم با اشخاص دیگری باشم.	۰/۳۶
	۴۴- به خود فرصتی داده برای مدتی از موقعیت دور می‌شوم.	۰/۳۶
	۱۱- سعی می‌کنم به خواب بروم.	۰/۳۶
	رویارویی روی آوردن به اجتماع	۴۸- تلویزیون تماشا می‌کنم.
۲۰- برای خودم چیزی خرید می‌کنم.		۰/۵۱
۹- به تماشای ویتترین مغازه‌ها مشغول می‌شوم.		۰/۴۹
۱۶- به خودم می‌گویم این موضوع واقعا در مورد من اتفاق نمی‌افتد.		۰/۴۳
۳- راجع به اوقات خوشی که داشته‌ام فکر می‌کنم.		۰/۳۷

بحث

نظر بر نقش تنیدگی در بهداشت روانی و راهبردهایی که افراد در رویارویی با آنها به کار می‌برند، لزوم دستیابی به ابزارهای اندازه‌گیری علمی که مطابق با ساختار فرهنگی ایران باشد را اجتناب‌ناپذیر می‌نماید. پژوهش حاضر با هدف بررسی روایی و اعتبار تست مقابله با بحران برای قشر نوجوان برای کاربردهای علمی، پژوهشی و اجرایی در مراکز مشاوره و درمان انجام شد.

یافته‌های تحلیل عاملی نشان داد که ۴۴ سؤال مقیاس، دارای بارهای عاملی بالا با سه عامل تشخیص داده شده، هستند. تعداد مولفه‌های کشف شده، موید تعداد عوامل تاثیرگذار در مقابله از نظر *اندلر* و *پارکر* [۲۴] است. اما، تحلیل عاملی انجام شده توسط آنها، وجود پنج عامل را در مقیاس مورد تاکید قرار داد که نتایج تعداد عامل‌های استخراج شده نهایی، سه عامل اصلی و یک عامل فرعی روی آوردن به اجتماع را با ترکیب سؤال‌های عوامل مورد توافق *اندلر* و *پارکر* [۲۴] به دست داد. یافته‌های آنها با یافته‌های پژوهش حاضر، به وسیله نتایج تحلیل عاملی تا حد بسیار بالایی هماهنگی داشت و نشان داد که این مقیاس از روایی مناسبی برخوردار است. همانند بودن عوامل استخراج شده از نظر واریانس تبیین شده با پژوهش‌های پیشین (بیش از ۵۸٪)، بیانگر روایی مناسب سازه این مقیاس است [۶، ۷، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷]. نتایج ضریب همبستگی بین عوامل مقیاس و پاسخ‌های حاصل از بازآزمایی، نشان داد که بین عوامل آن نیز هماهنگی و همبستگی وجود دارد. در ارتباط با همسانی درونی نتایج محاسبه شده ضریب آلفای کرونباخ نشان داد که هر سه آزمون اصلی و نیز کل مقیاس مقابله با بحران *اندلر* و *پارکر* از اعتبار بالایی برخوردار است. این یافته‌ها با نتایج پژوهش‌ها (همان منابع) همخوان است. در آن پژوهش‌ها که با استفاده از روش آلفای کرونباخ اعتبار آزمون‌های فرعی محاسبه شده بود، نتایج نشانگر این بودند که آزمون‌های فرعی مقیاس، از اعتبار بالایی برخوردار هستند. در پاسخ به این سؤال که "آیا روش‌های مقابله در بین دختران و پسران نوجوان ایرانی تفاوت دارد؟" نتایج حاصل از بررسی میانگین داده‌ها نشان داد که عامل جنسیت، در استفاده از شیوه‌های مقابله در نمونه ایرانی تاثیرگذار است. به این معنی که تفاوت استفاده از استراتژی‌های هیجان‌مدار در مقایسه با پسران معنی‌دار بود که با یافته‌های *گیسون* [۱۳]، *زیفق کرانک* [۱۶، ۲۶] و *افراسیابی* [۱۸] هم‌سویی داشت. تفاوت عمده جنسیتی مربوط به استفاده از منابع اجتماعی است. دختران از استراتژی‌های متمرکز بر هیجان و اجتنابی، و پسران از راهبردهای مساله‌مدار بیشتر استفاده می‌کنند [۱۲، ۱۹]. البته این تفاوت در پژوهش *کمپاس* [۱۷] و *قریشی‌راد* [۱۵]، در نمونه فرانسوی، علی‌رغم وجود تفاوت در میانگین‌های دختران و پسران، تفاوت معنی‌دار نشان نداد. پژوهشگران این تفاوت را به نگرش‌های فرهنگی نسبت داده‌اند،

ولی احتمال دارد این تفاوت به ماهیت نمونه پژوهشی حاضر نیز مربوط باشد. می‌توان گفت که مقیاس مقابله *اندلر* و *پارکر*، با توجه به ضریب آلفا، برای تمامی شیوه‌های مقابله و همبستگی عامل‌های سه‌گانه، نشان‌دهنده ثبات درونی خوبی برای این آزمون است. چنان‌که در مقایسه با نتایج تحقیقات مختلف نیز، به‌جز نتایج مربوط به *اندلر* و *پارکر* که آلفای آن بیشتر از نتایج این تحقیق بود، در بقیه موارد ضرایب نزدیک به هم بودند. در مجموع، یافته‌های موجود روایی و اعتبار مقیاس مقابله با بحران *اندلر* و *پارکر* را تایید می‌نمایند. بنابراین با در نظر گرفتن مدت اجرا (در حدود ده دقیقه)، شیوه اجرا (به صورت گروهی) و سهولت نمره‌گذاری که از مهم‌ترین جنبه‌های عملی بودن آزمون به حساب می‌آید [۷، ۲۴، ۲۷]، مقیاس مورد مطالعه ابزار مناسبی برای سنجش شیوه‌های رویارویی با بحران، در نمونه نوجوانان می‌تواند باشد. به‌گونه‌ای که از آن به‌عنوان ابزار معتبر برای پژوهش‌های روان‌شناختی، جامعه‌شناختی، تربیتی و مدیریتی می‌توان استفاده کرد. گرچه نتایج پژوهش حاضر در تایید اعتبار و روایی مقیاس مقابله با بحران *اندلر* و *پارکر* در مورد نمونه خاص از جمعیت به‌هنگار و گروه سنی نوجوانان ۱۶-۱۵ ساله انجام شده، در عین حال با محدودیت کاربرد آن برای سایر گروه‌های جامعه به‌ویژه در سطح موسسات مشاوره‌ای و درمانی همراه است. بنابراین پیشنهاد می‌شود برای به‌دست آوردن مقیاس استاندارد و استفاده گسترده‌تر مقیاس مقابله با بحران *اندلر* و *پارکر* در نمونه‌های مختلف، اعم از به‌هنگار و نابه‌هنگار، پژوهش در سطح وسیع‌تر و در مقاطع سنی مختلف اجرا شود.

نتیجه‌گیری

این مقیاس، به‌علت داشتن پایه‌های نظری و تجربی، برخورداری از سنجش چندوجهی برای شیوه‌های مقابله، پیش‌بینی مربوط به انواع استراتژی‌های رویارویی، درک پاسخ‌های فردی در سازگاری، برقراری ارتباط بین این شیوه‌ها و سایر متغیرهای شخصیتی را امکان‌پذیر می‌کند. همچنین می‌توان از آن در سنجش و شناسایی ابعاد مقابله، تصمیم‌گیری نوع مداخله‌ها در آغاز برنامه‌ریزی درمانی و تدوین برنامه‌های درمانی و تربیتی استفاده کرد.

تشکر و قدردانی: از کلیه دانش‌آموزانی که به‌عنوان آزمودنی، بدون هیچ چشم‌داشتی در پاسخ‌گویی شرکت داشتند و معلمان و مدیران محترم مدارس که ما را در انجام این پژوهش یاری نمودند، صمیمانه سپاسگزاری می‌شود.

منابع

- 1- Freud A. The ego and the mechanisms of defense. New York: International University press; 1972.
- 2- Ionescu S, Jacquet MM, Lote C. The mechanisms of

- children and young adolescent. *J Consult Clin Psychol*. 1998;56(3):405-11.
- 18- Afrasyabi M, Akbarzadeh N. Compared methods of coping in adolescents and ordinary criminals in Tehran. *Psychol J*. 2007;3(1):7-20. [Persian]
- 19- Barry D, Petry N. Gender differences in associations between stressful life events and body mass index. *Prev Med*. 2008;47:498-503.
- 20- Martinez N. Academic achievement in adolescents from different cultural backgrounds: Intergroup comparison. *Biol Psychol Bull*. 1999;3(5):269-71.
- 21- Seiffge-Krenke I. Models of adjustment to stressful situations development: Comparison of normal adolescents and troubled teenagers. *J Educ Res*. 1994;23:315-27.
- 22- Abolghasemi A, Narimani M. Psychological tests. Tabriz: Bagherezvan Publication; 2005. [Persian]
- 23- Endler NS, Parker JD. Multidimensional assessment of coping: A critical evaluation. *J Pers Soc Psychol*. 1990;58(5):844-54.
- 24- Endler NS, Parker JDA. Coping Inventory for Stressful Situations (CISS): Manual. 2nd ed. Toronto: Multi-Health Systems; 1999.
- 25- Rafnsson FD, Smari J, Windle M, Stephanie A, Endler NS. Factor structure and psychometric characteristics of the Icelandic version of the Coping Inventory for Stressful Situations (CISS). *Pers Individ Dif*. 2006;40(6):1247-58.
- 26- Furukawa T, Suzuki-Moor A, Saito Y, Hamanaka T. Validity and reliability of the Japanese version of the stress and coping inventory. *Psychiatry Clin Neurosci*. 1995;49(4):195-9.
- 27- Endler SJ. The validity of the CISS: Predicted coping strategies for two coping scales, task and emotion. Toronto: Multi-Health Systems; 1998.
- 28- Oxlad M, Miller-Lewis L, Wade TD. The measurement of coping responses: Validity of the Billings and Moos coping checklist. *J Psychosom Res*. 2004;57(5):477-84.
- defense: Theory and clinical. Paris: Nathan; 1997.
- 3- Billings A, Moos R. The role of coping responses and social resources in attenuating the impact of stressful life events. *J Pers Soc Psychol*. 1984;4:139-57.
- 4- Lazarus R. How we cope with stress: Patterns of adjustment. 3rd ed. Tokyo: McGraw-Hill; 1988.
- 5- Folkman S, Lazarus RS. The relationship between coping and emotion. *Soc Sci Med*. 1988;26:309-17.
- 6- Endler NS, Parker JD. Multidimensional assessment of coping: A critical evaluation. *J Pers Soc Psychol*. 1990;58(5):844-54.
- 7- Endler NS, Parker JD. Assessment of multidimensional coping, task, emotion and avoidance strategies. Toronto: Psychology Assessment; 1994.
- 8- Vaillant GE. Ego mechanisms of defense. Washington: American Psychiatric Press; 1992.
- 9- Paulhan I. The coping strategies of adjustments. Paris: PUF; 1994.
- 10- White J. The troubled adolescent. London: Pergamon Press; 1992.
- 11- Jackson Y, Bosma H. Coping self in adolescence. Berlin: Springer Verlag; 1990.
- 12- Paulhan I, Bourgeois M. Bourgeois M. Stress and coping: Strategies of adjustment to adversity. Paris: University Press; 1995.
- 13- Gibson J. Theories and helping practices and results of a multinational study adolescence: From crisis to coping. Butterworth Heinemann: Amesrerdam; 1996.
- 14- Frydenberg E, Lewis R. A relation of the structure of the adolescent coping scale: Multiple forms and applications of a self-report inventory in a counseling and research context. *Eur J Psychol Assess*. 1997;12(3):224-35.
- 15- Ghoreyshi RF. Confronting crisis in adolescents [dissertation]. France: Paul Valery University; 2002.
- 16- Seiffge-Krenke I, Gembeck MZ, Skinner E. Stress, coping and relationships in adolescence. *Br J Dev Psychol*. 1998;44(1):61-75.
- 17- Compass B. Coping with stressful events in older